
Az értékaránytalanság, mint érvénytelenségi ok a családtagok vagyoni szerződéseiben*

Kriston Edit**

A családtagok vagyoni szerződése sajátos helyet foglalnak el a kontraktusok világában. A vonatkozó jogszabályi rendelkezések komplex rendszert alkotnak, hiszen egyfelől a családi jogi normák, másrészt a kötetlen jog általános előírásai irányadóak. A szerződések tartalma kapcsán a szerződési szabadság teljeskörűen érvényesül, ugyanakkor mégis találkozunk különböző korlátokkal. Az egyik ilyen korlát éppen a szerződések érvénytelenségének megítélése. Jelen tanulmányban arra helyezem a hangsúlyt, hogy a családtagok vagyoni szerződéseinek érvénytelenségét kifejezetten csak az értékarányosság szempontjából vizsgáljam.

Kulcsszavak: családi vagyoni jog, családi vagyoni szerződések, szerződési szabadság, érvénytelenség

Disparity in value as a ground for invalidity in the family property contract

Property contracts of family members have a special place in the system of contracts. The relevant legal provisions generate a complex system, which contain the family law norms and the general provisions of contract law also. Regarding the content of contracts, content freedom is fully exercised, but at the same time in the Hungarian legal system there is a various limit of the contract freedom. One of the limits is precisely the invalidity of contracts. In this study, I examine the invalidity of family property contracts, specifically from the viewpoint of proportionality of values.

Keywords: family property law, family property contracts, contract freedom, invalidity

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2021.3.1030>

1. Bevezetés – A családi vagyoni szerződések

A családtagok közötti jogviszonyok mindig is sajátos helyet foglaltak el a polgári jog rendszerében. A családi jog, mint önálló jogterület sokáig külön törvényben volt szabályozva, elválasztva a polgári jog egyéb normáitól, ugyanakkor sosem volt vitatott a jogirodalomban, hogy a családi jog a magánjog része.¹ *A házasságról, családról és gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény* (a továbbiakban *Csjt.*) önálló

* A tanulmány „Az érvénytelenség és hatálytalanság vizsgálata az új Ptk. tükrében” elnevezésű, K124797 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

** Tudományos segédmunkatárs, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék.

¹ *Weiss Emília* ezt csak annyival egészíti ki, hogy a családi jogi jogviszonyok akkor is magánjogi jogviszonyok tekinthetők, ha a korábbi szabályozás nem egészen ezt tükrözte. Itt nem csak a Csjt. és az 1959-es Ptk. elkülönülésére gondol, hanem arra is, hogy 1959-ig a polgári jog hagyományos jogviszonyai a szokásjogon alapultak, míg ezzel egyidejűleg már írott törvény szabályozta a házassági jogot, illetve a gyámságot. L. *WEISS Emília: Az új Polgári Törvénykönyv és a családi jogi viszonyok szabályozása, Polgári Jogi Kodifikáció, 2000/2. sz., 4-13. o.*

normaként igyekezett szabályozni a családtagok jogviszonyait, ugyanakkor nem kizárólagos jelleggel tette mindezt. Sok esetben ugyanis elengedhetetlen volt, hogy a *Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény* (a továbbiakban *1959-es Ptk.*) szabályaival közösen értelmezze a bíróság a jogviták rendezése érdekében. A *Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény* (a továbbiakban: *Ptk.*) kodifikációja során ez a fajta szimbiózis realizálódott is, hiszen a jogalkotó a kódexbe integrálta a családjog szabályanyagát. A családjogi jogviszonyok eltérő értelmezésének indokoltságát azonban mégis két nagyon fontos tényező alapozza meg:

- a családi jogviszonyok esetében a jogi előírásokon túlmenően az *erkölcsi követelményeknek* való megfeleltetés is erőteljesebben érvényesül, mint más jogviszonyokban,
- a családi jogviszonyok közül sok olyan van, amely kevésbé vagy egyáltalán nem is igényli a jogi beavatkozást, azaz a családtagok *magánautonómiaja* rendkívül széleskörű.²
- Megállapítható ezek alapján, hogy a családjogi jogviszonyokban a Ptk. családjogi normái az egyéb rendelkezésekkel szemben *lex specialis*-ként viselkednek, amíg az egyéb Ptk.-beli szabályok (például a kötelmi jog vagy a dologi jog szabályai) a generális szerepet töltik be.
- A két terület kölcsönhatása erősebben érvényesül azonban a családtagok szerződéses viszonyaiban, főképpen a vagyoni jogi kérdésekben. Ezen szerződésekre is igaz az álláspontom szerint, hogy az üzleti életben megjelenő, és a Ptk. szerződési joga által szabályozott élethelyzetektől mindenképpen megkülönböztetést érdemelnek, a szeparációt pedig az alábbiakkal támaszthatjuk alá:
 - A családi vagyoni jogi szerződések megkötésének oka, motivációja általában emocionális tényezőkön is alapszik,³ az üzleti élet szerződéseiben azonban mindig az egyéni érdek a hangsúlyos, leggyakrabban pedig a szerződő fél gazdasági érdekének előtérbe helyezése.
 - A családi vagyoni jogi szerződésekben a joghatások kivétel nélkül a családtagok közötti tulajdoni viszonyok rendezésében és hozzá kapcsolódó egyéb hatásokban öltenek testet, míg más szerződésekben az adott szerződés tárgya és típusa határozza meg a jogi relevanciát.
 - Ebből adódóan a családi vagyoni jogi szerződések tárgya kizárólagosan a felek vagyoni viszonyainak rendezése, az egyéb szerződésekben azonban a szolgáltatás típusa határozza meg a szerződés tárgyát.⁴

² BARZÓ Tímea: *A magyar család jogi rendje*, Patrocínium Kiadó, Budapest, 2017, 21. o.

³ Gondoljunk csak bele, hogy egy vagyonkülönítés háttérében sokszor a vagyon védelme, illetve a vagyoni függetlenség megőrzése áll, ezzel szemben a vagyonösszesítő szerződések célja sokszor az együvé tartozás és főleg a vagyoni jogi értelemben való összetartozás kifejeződése. Emellett a felek a vagyoni viszonyaikat ezen kontraktusokkal saját igényeiknek megfelelően tudják rendezni, – különösen a közös vagyont megosztó szerződésekben – amiben sokkal inkább az érzelmi alapú döntés, mint a racionális elgondolás valósul meg.

⁴ A szerződésekben megjelenő szolgáltatások többféle szempont szerint kerülnek csoportosításra, ugyanakkor típusát tekintve négyféle lehet: valaminek az adására irányuló szolgáltatás (*dare* típus), tevékenység kifejtésére irányuló szolgáltatás (*facere* típus), helytállásra irányuló szolgáltatás (*praestare* típus) és végül a tűrésre irányuló szolgáltatás (*non-facere* típus). – LESZKOVEN László: A kötelelem tárgya és tartalma: a szolgáltatás, *Kötelmi jog. A kötelek közös és a szerződés általános szabályai* (szerk.:

- A családi vagyoni szerződésekben fokozottabban érvényesül a harmadik személyek védelme, ami nyomon követhető a speciális hitelezővédelmi és felelősségi szabályokban egyaránt. Ezzel szemben az üzleti élet szerződéseiben a belső jogviszonyban van kiemelt relevanciája a szerződési garanciáknak, amik leginkább a szerződés szerű teljesítésre ösztönzik a feleket.⁵

Mindebből azonban téves lenne arra a következtetésre jutni, hogy a családi vagyoni szerződések élesen elkülönülnek az egyéb szerződéstípusoktól. Ezek az elhatárolási szempontok csupán azt hivatottak szemléltetni, hogy a családi vagyoni szerződések egyedi sajátosságokkal is rendelkeznek, amit értékelni szükséges. A jogalkotó meg is teszi ezt, hiszen a vagyoni szerződés szabályait jórészt a IV., Családjogi Könyvben helyezi el, kiemelve azokat a speciális elemeket, amik megkülönböztetést érdemelnek. Mindazonáltal ezek a szerződésnek minősülnek, így természetesen speciális szabályok hiányában a szerződési jog általános szabályai irányadóak rájuk.⁶

A bevezetőben a családtagok közötti vagyoni szerződéseket *családi vagyoni szerződésként*⁷ említem. A fogalom egy *összefoglaló terminológia, mely nóvum a családjogi jogirodalomban* és azt hivatott kifejezni, hogy a családi kapcsolatok átalakuló rendszerében szükségszerűen változnak a családtagokat érintő vagyoni kérdések is. Korábban ugyanis a vagyoni jogviták szinte kizárólagosan a házassági vagyoni jog kérdéskörére koncentráltak, a jogalkotásban és a joggyakorlatban is ez a problémakör jutott hangsúlyos szerephez. Ma azonban a családi jogviszonyok rendszere komplexebb képet mutat⁸, a Ptk. megújult és kibővült családjogi szabályozása szükségszerűen megkívánja a progresszív megközelítések alkalmazását is. Ennek megfelelően *családi vagyoni szerződés* alatt *azon szerződéseket értjük, amelyek a családi jogviszonyban álló személyek egymás közötti, valamint harmadik személyekkel szemben álló viszonyait rendezik* eltérve a Ptk. családtagokra vonatkozó vagyoni jogszabályi rendelkezéseitől vagy éppen megerősítve, kiegészítve azokat.

Barzó Tímea – Juhász Ágnes – Leszkoven László – Pusztahelyi Réka), Novotni Alapítvány, Miskolc, 2015, 38-44. o., 41-42. o.

⁵ Ez persze nem azt jelenti, hogy az üzleti élet szerződéseiben ne jelenne meg hitelezővédelem. Előfordulhat ugyanis olyan helyzet, amelyben a szerződéses partnereken kívül harmadik személy is érintett (például egy jelzálogjoggal terhelt ingatlan adásvétele esetén), viszont ilyen helyzeteket a szerződés általános szabályai is képesek rendezni.

⁶ Kőrös András: Alapelvek, in: *Polgári jog – Családjog* (szerk.: Petrik Ferenc), HVG-ORAC, Budapest, 2013, 119. o.

⁷ A családi vagyoni szerződések a családi vagyoni jog részét képezik, ehhez kapcsolódóan lásd részletesen: KRISTON Edit: A „családi vagyoni jog” és ami mögötte van – Párkapcsolatban élők közötti vagyoni viszonyok a magyar Ptk.-ban, in: *Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Union. – Part 1* (eds.: CSÁK, Csilla – BARZÓ, Tímea – BIELOV, Dmitro – LAZUR, Jaroslav – BULETSA, Sibilla), Izdavniciĭba “Baltija Publishing”, Riga, 2020, 77-92.o.; KRISTON Edit: A családi vagyoni jog szerződéses viszonyainak rendszere és jellemzői a Ptk.-ban, különös tekintettel a párkapcsolatban élők jogi szabályozására, in: *Studia Iurisprudentiae Doctorandum Miskolciensium – Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai* (szerk.: Róth Erika), 2020/1., 137-154. o.

⁸ Lásd részletesebben: KRISTON Edit: A család fogalma a társadalmi innováció sűrűjében, különös tekintettel a jogi és szociológiai megközelítésre, *Publicationes Universitatis Miskolcensis Series Juridica et Politica*, 2018/2., 396-407. o.

A családi vagyoni jogi szerződéseknek is azonban megkülönböztethetünk *tágabb és szűkebb fogalmi körét*. A *legtágabb értelmezésbe* ide sorolhatók a családi jogviszonyban álló jogalanyok valamennyi vagyoni jogot érintő kontraktusai, így például a rokonságot rendező megállapodások vagy a lakáshasználat szerződéses rendezése is. A *szűkebb értelmezés* azonban két irányból is csökkent a kontraktusok körén: egyfelől az alanyok esetében, szűkebb értelemben ugyanis a jogilag szabályozott párkapcsolatban élők vagyoni viszonyait érintő szerződésekre redukálhatjuk a meghatározást, másrészt a kontraktusok tárgyát tekintve a klasszikusnak mondható vagyoni viszonyokat rendező megállapodásokat sorolhatjuk ide, melynek felosztása *Csúri Éva*⁹ nevéhez köthető. Ennek megfelelően a párkapcsolatban élő személyek klasszikusnak mondható vagyoni jogi kontraktusait három csoportba sorolhatjuk:

- Egyfelől ide tartoznak a felek vagyoni viszonyait diszpozitív módon, a Ptk. törvényes vagyoni jogától eltérően rendező szerződések, amelyeknek a fő funkciója az, hogy a felek együttélésének időtartamára határozza meg az irányadó vagyoni jogi helyzetet.
- Másrészt ide soroljuk a felek vagyoni viszonyait megszüntető kontraktusokat, amelyeknek az a célja, hogy a kapcsolat megszűnését követően a felek egyedi igényeihez igazodva ossza meg vagy éppen rendezze a felek vagyoni jogi vitáját.
- Végül harmadszorban ide sorolhatjuk a párkapcsolatban élő felek egymás közötti, egyszeri szolgáltatásra irányuló kontraktusait, amelyek ugyan nem sokban különböznek az üzleti élet hasonló szerződéses viszonyaitól, a családjogi jellege azonban olyan erősen érvényesül, hogy mégis szükségszerű az elhatárolás.

A továbbiakban a vizsgálódás tárgyát ez utóbbi szűkebb értelmezés képezi, ennek megfelelően, ahol családi vagyoni jogi szerződést említek, ott csak az utóbbi szerződéstípusok sajátosságait mutatom be.

2. Tartalom szabadság és annak határai a családi vagyoni jogi szerződésekben

A *családi vagyoni jogi szerződések esetében a tartalom szabadság igen nagyfokú*, hiszen akik szerződést kívánnak kötni vagyoni viszonyaik körében, azok nagy valószínűséggel a saját egyéni életviszonyaikhoz kívánják igazítani a megegyezésük tartalmát, élve a diszpozitivitás adta lehetőséggel.¹⁰ Éppen ezért a jogalkotó kötelező tartalmi elemeket nem határoz meg e szerződések esetében, a Ptk. 4:63. § szerinti kontraktusokban a két alternatív vagyoni jogi rendszert csupán iránymutatásként biztosítja a családtagok számára. Az ítélkezési gyakorlat is arra az álláspontra helyezkedett, hogy sem a Csjt. korábbi szabályanyaga, sem a Ptk. nem tartalmaz a

⁹ CSÚRI ÉVA: *A házassági vagyoni jog gyakorlati kérdései*, Complex Kiadó, Budapest, 2006, 229. o.

¹⁰ BARZÓ Tímea: A szerződési szabadság korlátai a házassági vagyoni jogban, in: *Lege Duce, Comite Familia. Ünnepi tanulmányok Tóthné Fábrián Eszter tiszteletére, jogász pályafutásának 60. évfordulójára* (szerk.: Görög Márta – Hegedűs Andrea), Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2017, 33. o.

vagyonjogi szerződések minimális tartalmát illetően olyan korlátozást, amely szerint a felek csupán a jövőben megszerzendő vagyonuk sorsát rendezhetik vagy a vagyonjogi szerződésben más, kapcsolódó polgári jogi kérdéseket ne rendezhetnének. Csúri Éva hozzáteszi, hogy *a minimális tartalom hiánya esetén a szerződés vagyonjogi kontraktusként érvénytelennek minősül ugyan, érvényesnek minősülhet viszont valamely más szerződésként, ha az arra irányadó tartalmi és alaki követelményeknek egyaránt megfelel.*¹¹ A minimális tartalom hiánya azonban a konszenzus hiányát is eredményezheti a felek között, hiszen éppen a lényeges kérdésekben nem egyeznek meg. A Ptk. pedig rögzíti, hogy a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges és a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges.¹² Ebből tehát arra is lehet következtetni, hogy a minimális tartalom hiánya nem a szerződés érvénytelenségét, hanem a nemlétezését eredményezi. Ugyanakkor más szerződésként még értékelhető lehet.

A minimális tartalom megítélése eltérő a családi vagyonjogi szerződések különböző típusaiban. A családtagok közötti egyszeri szolgáltatásra irányuló szerződések esetében maga az adott szerződéstípus az, ami meghatározza ezt. Ennek megfelelően például a családtagok közötti adásvételi szerződésben azon túlmenően, hogy rögzíteni szükséges, magát a tulajdonátruházási szándékot, ingatlan esetében a XXV. számú PED-nek megfelelő minimális tartalmi elemek is meg kell jelenjenek a felek kontraktusában.

A Ptk. 4:63. § szerinti vagyonjogi szerződések esetében a jogalkotó azt a kritériumot támasztja, hogy azt a vagyonjogi rendszert szükséges feltüntetni, amelyet a törvényes vagyonjog szabályai helyett a szerződésben meghatározott időponttól életközösségük időtartama alatt a vagyoni viszonyaikra alkalmazni kívánnak. Az eltérő vagyonjogi rendszer rögzítése azonban kiterjedhet a felek teljes vagyonára, de akár egy-egy vagyontárgyra is.¹³

A felek vagyoni viszonyainak felszámolására irányuló kontraktusokban a tartalomszabadság szintén sajátosan érvényesül, sokszor ugyanis a felek azt vitatják, hogy a közös vagyont megosztó szerződés nem tartalmaz vagyonmérleget, illetve, hogy nem tartalmaz minden vagyonelemet. A Kúria ezzel összefüggésben számos esetben rámutatott arra, hogy nem teszi vitathatóvá a közös vagyont megosztó megegyezést az, hogy a szerződésben foglalt vagyonrendezés nem teljeskörű, mert valamely vagyontárgyra, közös adósságra vagy pótlási, illetve megtérítési igényre nem tér ki. A kihagyott vagyonelemek vonatkozásában a felek ugyanis újraszereződhetnek, vagy azok sorsáról a bíróság is dönthet.¹⁴ Ezt meghaladóan a vagyonmérleg sem tartalmi eleme a közös vagyont megosztó szerződéseknek, ugyanis a tartalmi érvényességhez elegendő, ha a szerződésből a ténylegesen megosztott vagyontárgyak köre és a feleket egymással szemben terhelő birtokbaadási, illetve fizetési kötelezettségek köre és összege megállapítható.¹⁵ Ha viszont a felek konkrét fizetési kötelezettségben nem állapodnak meg, csupán

¹¹ CSÚRI Éva: *Házassági vagyonjog az új Ptk-ban*, Opten Kiadó, Budapest, 2016, 330. o.

¹² Ptk. 6:63. § (2) bekezdés

¹³ Vö.: Ptk. 4:63. § (2) bekezdés

¹⁴ Pfv. II. 20.685/2007.

¹⁵ Pfv. II. 21.525/2009.

felsorolják a közös vagyon megosztásaként jóváírandó tételeket és ezek összegével kiszámítják az egymással szemben fennálló „tartozást”, annak rendezéséről nem állapodnak meg, az nem keletkeztet jogcímet a követelésre. Ezt meghaladóan pedig, ha a szerződésből nem tűnik ki a partnerek vagyoni igényének akár csak egy részére vonatkozó végleges rendezési szándéka, az szintén nem tekinthető közös vagyont megosztó szerződésnek.¹⁶

Mindebből egyértelműen érzékelhető, hogy *a családtagok vagyoni viszonyaik rendezésekor nagy szabadságot élveznek, ugyanakkor ez a szerződési szabadság sem határtalan*. A jogalkotó számos korlátot is beépített a Ptk.-ba, melyek egyfelől tisztán családjogi megoldások, másrészt azonban a kötelmi jogi szabályokból levezethetők. A családjogi normák között az *alapelvek tartalomformáló hatása*¹⁷, valamint a speciális, elsősorban hitelezőket védő rendelkezések képezik gátját a szerződés tartalmának, míg a kötelmi jog oldaláról elsősorban a szerződések érvénytelenségének és hatálytalanságának kérdése jelenti a korlátot. Valamennyi korlát részletes bemutatása jelentősen meghaladná jelen tanulmány kereteit, ennek megfelelően – ahogy a tanulmány címéből is érzékelhető – a vizsgálódást egyetlen probléma köré építem fel, méghozzá az értékarányosság kérdésének elemzésére. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen egyedi jellegzetességei, értelmezési lehetőségei vannak az értékarányosság családi vagyoni szerződésekben való megjelenésének és melyek azok a(z értékbeli) határok, melyek között a felek a szerződési szabadság nevében még mozoghatnak.

3. A feltűnő értékaránytalanság, mint érvénytelenségi ok megítélése a családi vagyoni szerződésekben

A szolgáltatások értékarányossága védendő elem a gazdasági életben, melynek megítélése a piac egyre nagyobb szabadságával változott. *Eörsi Gyula* még úgy fogalmazott, hogy *„a szerződések általában akkor felelnek meg a felek és a társadalom érdekeinek, ha bennük a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás értéke nagyjából egyensúlyban van.”*¹⁸ Amennyiben azonban ez az egyensúly megbomlik, akkor indokolt lehet a jogi úton történő beavatkozás. A feltűnő értékaránytalanság, mint érvénytelenségi ok célja az ilyen helyzetek elkerülése, valamint az üzleti forgalom zavartalanosságának biztosítása. A Ptk. rögzíti, hogy ha a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás értéke között – anélkül, hogy az egyik felet az ingyenes juttatás szándéka vezetné – a szerződés megkötésének időpontjában feltűnően nagy az aránytalanság, a sérelmet szenvedett fél a szerződést megtámadhatja.¹⁹ Az aránytalanság megállapításához tehát három feltételnek kell együttesen teljesülnie:

- a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közötti jelentős értékbeli különbség,

¹⁶ Pfv. II. 21.057/2009.

¹⁷ Lásd ehhez részletesen: KRISTON Edit: A családjogi alapelvek tartalomformáló hatása a családtagok közötti megállapodásokban, *Publicationes Universitatis Miskolcensis Series Juridica et Politica*, 2020/1., 358-374. o.

¹⁸ EÖRSI Gyula: *Kötelmi jog - Általános rész*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1981, 104. o.

¹⁹ Ptk. 6:98. (1) bekezdés

- amely már a szerződéskötés pillanatában fennáll,²⁰
- egyik fél sem szánja ajándékként a nyújtott szolgáltatást.

A feltűnő értékaránytalanság *objektív jellegű jogintézmény, nincs jelentősége a felek felróhatóságának.*²¹ A bírói gyakorlatban az értékaránytalanság megállapításához a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás értékkülönbszetének a forgalmi értékhez viszonyított, százalékos formában meghatározott aránya képezi a kiindulópontot.²² *Két objektív feltétel együttes fennállása eredményezheti a jogintézmény megállapíthatóságát:* egyfelől a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között értékbeli különbségnek kell fennállnia, másrészt pedig a fennálló különbségnek feltűnően nagy-nak kell lennie. Annak megállapításához, hogy az értékkülönbség feltűnően nagy-e, a bíróságnak vizsgálnia kell a szerződéskötés körülményeit, a szerződés egész tartalmát, a forgalmi viszonyokat, az ügylet jellegéből fakadó sajátosságokat, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás meghatározásának módját.^{23 24} A feltárt forgalmi adatok alapján megállapítható értéktől való jelentősebb eltérés azonban önmagában – ha a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egybevetésével nem jelent feltűnő értékaránytalanságot – nem alap a szerződés megtámadására.²⁵ Ezt meghaladóan kialakulhat az aránytalanság egy olyan alkufolyamat eredményeként is, amikor a szerződő fél fokozott érdekeltsége miatt fogadja el, vagy esetleg ajánlja fel a valós értéket meghaladó vételárat, vagy amikor ellentételezni kíván ezzel valamely vele szemben nyújtott kedvezményt. Előfordulhat az is, hogy az aránytalan ellenszolgáltatást nyújtó személyt kifejezetten az vezérelte, hogy a másik félnek támogatást nyújtson. Ilyen körülmények fennállása esetén általában nincs helye az érvénytelenség megállapításának.²⁶

A Ptk. a 6:98. § (1) bekezdésben korlátozza a megtámadásra jogosultak körét, amikor is kimondja, hogy nem támadhatja meg a szerződést az, aki a feltűnő

²⁰ Fontos, hogy az értékaránytalanságnak már a szerződéskötés pillanatában fenn kell állnia. A szerződésnek a szolgáltatás és ellenszolgáltatás feltűnően nagy értékkülönbségére alapított megtámadására nem ad okot az, hogy az alperesnek nem váltak be a számításai, a szerződésből nem származott olyan haszna, mint amivel a szerződéskötéskor kalkulált. (BH 2012. 225.) Nem eredményez ugyanakkor érvénytelenséget a szerződés szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnően nagy értékkülönbség miatti megtámadása akkor, ha a forgalmi érték hirtelen emelkedését kizárólag egy, a szerződés megkötését követően bekövetkezett körülmény árfelhajtó hatása okozta. (BH 2015. 126.) Abban az esetben, ha az értékaránytalanság nem a szerződéskötés pillanatában, hanem később áll elő, akkor már nem a szerződés érvénytelenségéről, hanem körülményváltásról (*clausula rebus sic stantibus*) beszélhetünk, amelynek a Ptk. 6:192. § szerinti bírói szerződésmódosításnál van szerepe.

Nem eredményez érvénytelenséget a szerződés szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnően nagy értékkülönbség miatti megtámadása akkor, ha a forgalmi érték hirtelen emelkedését kizárólag egy, a szerződés megkötését követően bekövetkezett körülmény árfelhajtó hatása okozta. BH 2015.126.

²¹ Amennyiben az értékaránytalansághoz már szubjektív elem is kapcsolódik, uzsorás szerződésekről beszélünk. L. EÖRSI Gyula: *Kötelmi jog. Általános rész.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1981, 105. o.

²² VÉKÁS Lajos: *Szerződési jog. Általános rész,* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2016, 138. o.

²³ Vö.: PK. 267. szám I. pont

²⁴ Az ítélezési gyakorlat szerint a feltűnő értékaránytalanság megállapítására irányuló kereset esetén – ha a jogérvényesítés feltételei egyébként fennállnak –, a bíróságnak először az értékaránytalanság objektív fennálltának a kérdésében kell állást foglalnia. Ha ez fennáll, akkor kell vizsgálnia azt, hogy a szerződéskötés körülményeire figyelemmel ennek alapján a szerződés érvénytelensége megállapítható-e. (BH 2012. 262)

²⁵ PK. 267. szám I. pont indokolása

²⁶ EBH 2012. 225.

értékaránytalanságot felismerhette vagy annak kockázatát vállalta.²⁷ Ezt meghaladóan a feltűnő értékaránytalanságra alapított megtámadási jog érvényesen kizárható a szerződésből. A Ptk. csak egy kivételt létesít ez alól, méghozzá a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződéses jogviszonyt.²⁸

*A feltűnő értékaránytalanság megítélése a családi vagyoni szerződésekben azért ütközik nehézségekbe, mert egyik kontraktus esetében sem követeli meg a jogalkotó a visszerhesség és az arányosság betartását.*²⁹ ³⁰ Számos esetben hangsúlyozta ugyanis a legfőbb ítélkező testület, hogy a felek közötti, vagyoni viszonyaik rendezésére vonatkozó szerződésnek a feltűnő értékaránytalanságra alapított megtámadásánál az általános szempontok mellett *a családjogi viszonyok sajátosságait* is figyelembe kell venni.³¹ A bíróságnak a szerződéskötés körülményeit, a szerződés egész tartalmát, az eset valamennyi körülményét vizsgálnia kell. A családi vagyoni szerződésekben a feltűnő értékaránytalanság megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha a feltűnő értékkülönbség a felek valamelyikére nézve kirívó és indokolatlan hátrányokkal jár. A házastársakat, bejegyzett élettársakat vagy de facto élettársakat vagyonrendezésük során nem csak vagyoni, hanem sokkal inkább személyes szempontok vezethetik, mint például a kiskorú gyermekük érdeke vagy az, hogy vagyoni vitáikat mihamarabb rendezzék. Ezen okok nagyobb mértékben befolyásolják a szerződéses akaratukat, mint a szigorúan vett arányosság követelménye, és sok esetben ezeket nem tárják a bíróság elé a szerződés megtámadása iránti perekben.³²

A felek vagyoni szerződésükben gyakori, hogy a házastárs, bejegyzett élettárs vagy de facto élettárs akár az életközösség alatt, akár annak megszűnését követően a vagyoni igények rendezése során ingyenesen juttat a másik félnek vagy akár a gyermeküknek. Az ingyenes juttatás leggyakoribb formája általában az ajándékozás, amire a Ptk. kapcsolódó kötelmi jogi szabályai is irányadóak, viszont gyakran megjelenik a felek vagyonrendezése során a *különvagyonba utalás* is, mint ingyenes juttatás. A különvagyonba utalás a felek belső viszonyában érvényesülő ingyenes juttatás, amit a bírói gyakorlat egyértelműen elkülönít az ajándékozástól. A különvagyonba utalás a házastárs, bejegyzett élettárs vagy de facto élettárs réészéről annak az egyoldalú kifejezésre juttatása, hogy a másik partner különvagyonára fordított közös- vagy saját különvagyonnak a megtérítésére nem tart igényt. Ennek megfelelően a nyilatkozat joglemondásnak minősül, ami kiterjesztően

²⁷ Ezt erősíti meg a bírói gyakorlat is, kimondva, hogy a megtámadási jog nem szolgálhat a megbánt szerződéstől való szabadulás vagy kedvezőbb szerződési feltételek kikényszerítésének eszközüél. (BDT 2009. 2060.)

²⁸ Ptk. 6:98. § (2) bekezdés

²⁹ BARZÓ Tímea: A szerződési szabadság korlátai a házassági vagyoni jogban, in: *Lege Duce, Comite Familia. Ünnepi tanulmányok Tóthné Fábrián Eszter tiszteletére, jogász pályafutásának 60. évfordulójára* (szerk.: Görög Márta – Hegedűs Andrea), Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2017, 31-43. o., 35. o.

³⁰ A házastársak egymás közötti szerződési kapcsolataira nem vonatkozik a szerződések visszerhességének vélelme, a visszerhességet annak a házastársnak kell bizonyítani, aki arra hivatkozik. (BDT 2012. 2633.)

³¹ BH 2000. 539, BH 1994. 537.

³² BH 2000.539, Pfv. II. 21.438/2008.

A feleket a legkülönbözőbb indokok és motivációk vezethetik ahhoz, hogy mellőzzék az arányosság alkalmazását. Lásd ehhez még: BH 1998.17., BH 1995. 570., Pfv. II. 21.997/2017., Pfv. II. 21.556/ 2015.

azonban nem értelmezhető.³³ Ugyanakkor a különvagyonba utalás – ha a fél szabad akaratelhatározásából döntött így – köti a juttató felet, azaz nem követelhető vissza, mint az ajándék.³⁴

A felek vagyoni viszonyait megszüntető szerződések jellemzője, hogy azok megkötésére általában a kapcsolat végleges megromlásának időszakában, sokszor olyan körülmények között kerül sor, amikor a felek között feszült, kiélezett a viszony. Ez az ok a feleket a konfliktus mielőbbi megoldása érdekében különböző megfontolásokra készíti, kényszeríti, melyek között az egyenértékűség kívánalma gyakran háttérbe szorul.³⁵ Előfordul, hogy a házastárs, bejegyzett élettárs vagy de facto élettárs ebből kiindulva annak tudatában köti meg a megegyezést, hogy a szerződésben rögzített vagyonmérleg nem felel meg a valós állapotoknak. Ezzel összefüggésben a Kúria rámutat arra, hogy ilyen esetekben a feltűnő értékaránytalanságra hivatkozva, még a Ptk.-ban rögzített feltételek fennállása esetén sem támadható meg a szerződés. Ekkor ugyanis a sérelmet szenvedett fél maga is hozzájárul az arányosságnak ellentmondó helyzet kialakításához, aminek következtében magatartása *felróható*. Felróható magatartására azonban előnyök szerzése végett senki nem hivatkozhat.³⁶

A Kúria arra is rámutatott, hogy nincs jogi jelentősége annak, hogy a szerződés tartalmának kialakításában mindkét fél részt vett-e³⁷, úgyszintén annak sem, hogy a szerződés a közös aktív és passzív vagyon körét, illetve annak értékét a valóságnak megfelelően vagy attól eltérően rögzíti-e, a megosztás módját pedig kimerítően vagy csupán hiányosan tartalmazza.³⁸ Életszerű ebből adódóan az a helyzet, hogy a felek a szerződésben csak a vitás ingóságok sorsáról rendelkeznek, az egyéb vagyontárgyaikról, illetve a passzív vagyonról más formában, akár szóban állapodnak meg. Önmagában az a körülmény ugyanis, hogy a szerződés egyes vagyontárgyakat tételesen nem sorol fel, még nem jelenti azt, hogy azokat a felek a vagyonmegosztásnál nem vették figyelembe, főként akkor, ha a közös vagyon megosztása előtt folyamatosan egyeztetnek vagy esetlegesen rögzítik a szerződésükben, hogy további követelésük egymással szemben nem áll fenn.³⁹ A közös vagyont megosztó szerződésnek ugyanis nem kötelező tartalmi eleme a vagyonmérleg. Az ilyen tárgyú szerződések tartalmi érvényességéhez elég az, ha abból a *ténylegesen megosztott vagyontárgyak köre és a feleket egymással szemben terhelő birtokbaadási, illetve fizetési kötelezettségek köre és összege* megállapítható. Nincs ugyanis akadálya annak, hogy a rendezetlenül hagyott kérdésekben a felek újabb kontraktust kössenek vagy a kihagyott vagyontárgyak tekintetében a bíróság ítélettel döntsön.⁴⁰

³³ Pfv. II. 21.709/2008., Pfv. II. 20.456/2013.

³⁴ EBH 2011.2403.

³⁵ EBH 2001.530.

³⁶ Ptk. 1:4. § (2) bekezdés

³⁷ Megjegyzendő, hogy amennyiben részt vettek a felek a tartalom alakításában, akkor a részvétel körülményeit már szükséges értékelni.

³⁸ Pfv. II. 20.069/2017.

³⁹ BH 2009.207.

⁴⁰ Pfv. II. 21.525/2009.

A vagyoni viszonyokat felszámoló szerződésekben a reális értékviszonyoktól történő eltérésnek szintén gyakori indoka, hogy az egyik fél a partnerrel vagy a gyermekkel szembeni tartási kötelezettsége alól akar mentesülni. A másik oldalon ilyenkor pedig az a cél, hogy az ingatlanon vagy az egyéb vagyontárgyakon fennálló közös tulajdon olyan módon szűnjék meg, hogy annak fejében összegű megváltási ár megfizetésére ne legyen köteles a partner. Tekintettel arra, hogy egy ilyen helyzetben az adott rokon tartásának az értéke is belekeveredik a jogviszonyba, kérdésként merül fel, hogy ekkor is csak a kirívó értékkülönbség eredményezheti az érvénytelenség megállapítását, vagy itt szigorúbban értékelendő az arányosság. A gyermektartás esetén a Ptk. rögzíti, hogy a szülők megegyezhetnek abban is, hogy a gyermektől különálló szülő a tartási kötelezettségének megfelelő vagyontárgy vagy pénzösszeg egyszeri juttatásával tegyen eleget. Ahhoz azonban, hogy ez a szerződés érvényes legyen, két feltétel fennállására van szükség: egyfelől annak az időszaknak a meghatározására, amelynek tartamára a juttatás a tartást fedezi, másrészt pedig a gyámhatóság vagy bíróság jóváhagyására.⁴¹ A jogszabályhely nyelvtani értelmezése alapján a feltételek konjunktívák, ennek megfelelően bármelyik hiánya a kontraktus érvénytelenségét eredményezi. A tartás mértékét a jogosult indokolt szükségletei határozzák meg, ami nem jelenthet „szüksős tartást,” azaz nem azonosítható a létminimummal, hanem a jogosulti igényeknek megfelelően egyéniesített, átlagos színvonalú kielégítést foglalja magában.⁴² Az is vizsgálat tárgyát képezi ilyen esetekben, hogy a gyermeket saját háztartásában nevelő szülő képes lesz-e egyedül eltartani a gyermeket a továbbiakban.

A szerződéssel történő jogviszony-rendezés elsődlegességét az indokolja, hogy nyilvánvalóan a szülők ismerik legjobban a gyermekük indokolt szükségleteit, érdeklődési körét, egészségi állapotát, sport-, illetve kulturális igényét, iskolán kívüli elfoglaltságai szükségességét és ezzel összefüggésben a tartásának rendszeres pénzbeli költségeit. A megegyezés tehát feltételezi egyrészt a gyermek szükségleteinek ismeretét, másrészt az indokolt szükségletek kielégítésében a kötelezett szülő tehervállalásának mértékében való egyetértést. A Kúria ezzel összefüggésben megállapította, hogy a gyermek érdekének fokozott védelme családjogi alapelvvel⁴³ összhangban elvárható a szülőktől az az előrelátás, hogy számoljanak egyrészt azzal, hogy a szerződés szerinti tartás mértéke kiszámíthatóan, hosszabb időtartamban is teljesíthető legyen. Másrészt az a gyermek indokolt – a harmonikus személyiségfejlődéséhez szükséges – szükségleteit ne csak aktuálisan, hanem folyamatosan és stabilan biztosítsa. Eppen ezért ezeknek a kontraktusoknak a kontrollja – a Ptk. 4:217. § összhangban – a szerződés gyámhatóság által történő vagy az egyezség bírói jóváhagyása.⁴⁴

A Ptk. 4:217. § (3) bekezdése ezzel összefüggésben azt is rögzíti, hogy a bíróság a szerződés ellenére maga is megállapíthatja a gyermektartást, ha az a körülmények előre nem látható, lényeges változása miatt a gyermek érdekében vagy valamelyik fél súlyos érdeksérelmének elhárítása miatt indokolt. Mindez pedig arra enged

⁴¹ Ptk. 4:217. § (2) bekezdés

⁴² BARZÓ Tímea: *A magyar család jogi rendje*, Patrocínium Kiadó, Budapest, 2017, 511. o.

⁴³ Ptk. 4:2. § (1) bekezdés

⁴⁴ BH 2019. 204.

következtetni, hogy ezekben a kontraktusokban az értékarányosság szigorúbban kell, hogy érvényesüljön, mint az egyéb családi vagyoni jogi szerződésekben.

Más a helyzet azonban, ha a tartásra nem a gyermek, hanem a másik házastárs, bejegyzett élettárs vagy de facto élettárs jogosult. A Ptk. ebben az esetben is lehetővé teszi, hogy a felek szabadon megállapodhassanak a tartás meghatározott vagyontárgy vagy pénzösszeg egyszeri juttatásával történő teljesítéséről, esetükben azonban ennek az a joghatása, hogy a juttatásban részesített fél a jövőben tartási követeléssel akkor sem léphet fel, ha arra e törvény alapján jogosulttá válik.⁴⁵ Ezen szerződésekben azonban nem jelentkezik kontrollként a gyámhatóság vagy bíróság általi jóváhagyás, a teljesítőképesség vonatkozásában pedig szintén eltérésként jelentkezik a gyermektartáshoz képest, hogy a házastárs, bejegyzett élettárs vagy de facto élettárs nem köteles volt társát eltartani, ha ezáltal saját szükséges tartását vagy gyermekének tartását veszélyeztetné.⁴⁶ Mindebből az a következtetés vonható le, hogy ezekben a kontraktusokban a szerződési szabadság nagyobb, mint a gyermektartások esetében, így itt az értékarányosság nem lesz követelmény. Ezt erősíti az is, hogy a jogalkotó az igényérvényesítés lehetőségét kógens módon zárja ki, hiszen a szerződés megkötését követően nem teszi lehetővé az újbóli igényérvényesítést, még akkor sem, ha a tartás jogszabályi feltételei fennállnak.

4. Az uzsora, mint lehetséges érvénytelenségi ok a családi vagyoni jogi szerződésekben

A feltűnő értékaránytalansághoz kapcsolódóan szót kell ejteni a szerződések uzsorás jellegéről. A Ptk. 6:97. § szerint semmis az a szerződés, amelyben a szerződő fél a szerződés megkötésekor a másik fél helyzetének kihasználásával feltűnően aránytalan előnyt kötött ki. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint ennek megfelelően a szerződés uzsorás jellegének a megállapításához objektív és szubjektív feltételek együttes megléte szükséges, ha közülük bármelyik hiányzik, a szerződés uzsorás jellegének megállapítására nincs lehetőség. Objektív feltételként jelentkezik a szerződésben kikötött szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnő értékkülönbség, amelynek hasonlóan a feltűnő értékaránytalansághoz, a szerződéskötés időpontjában kell fennállnia. A szubjektív tényező pedig a másik fél hátrányos helyzetének a kihasználása, amely szándékos és célzatos magatartás eredményeként áll elő. E szubjektív elem többlettényállási elem a fedezetelvonás feltételeihez képest, aminek következtében jelentős különbség mutatkozik a két érvénytelenségi ok között:

- A feltűnő értékaránytalanság megtámadási ok, és ahogy fentebb is részleteztük az aránytalanság felismerésének vagy tudatos elfogadásának az a következménye, hogy a szerződés nem támadható, ezt meghaladóan pedig a megtámadás joga is kizárható a kontraktusban. Az uzsorás szerződés ezzel szemben semmisnek minősül, így akár hivatalból is

⁴⁵ Ptk. 4:32. § és 4:89. §

⁴⁶ Ptk. 4:31. § és 4:88. §

vizsgálható és az érvénytelenség megállapításának a kizárására nyilvánvalóan nincs lehetőség.

- A feltűnő értékaránytalanság megállapíthatósága objektív feltételeken alapszik, aminek következtében közömbös a felek motivációja vagy az aránytalanságot kiváltó ok. Az uzorás szerződésekben azonban egyértelmű szubjektív elemként jelentkezik a másik fél helyzetének kihasználása, így ebben az esetben ez is vizsgálendő körülmény.⁴⁷

Az objektív és szubjektív feltételek ráadásul konjunktívak, bármelyik hiánya esetén nem minősíthető érvénytelennek a felek szerződése. Önmagában tehát az értékaránytalanság, a célzatos magatartás hiányában nem alapozza meg az uzora megállapítását, továbbá a helyzetet kihasználó fél magatartásának szándékosnak és rosszhiszeműnek kell lennie.⁴⁸ Az uzorás szerződések esetében a másik fél helyzetének kihasználását a bírói gyakorlat és a korábbi szabályozás elsősorban valamilyen szorult helyzettel, legtöbbször az anyagi egzisztenciális helyzet kihasználásával azonosítja.⁴⁹ Ezzel összefüggésben mondta ki azt a Kúria, hogy az uzora megállapításának egyik objektív feltétele, hogy a szerződő fél gazdasági helyzete válságos legyen, a szubjektív feltételek pedig, hogy az ellenérdekű fél ezt célzatosan kihasználva olyan előnyhöz jusson, ami őt egyébként nem illeti meg.⁵⁰ A Ptk. azzal azonban, hogy csak a másik fél „helyzetének”⁵¹ kihasználását említi, kifejezésre juttatja: az anyagi kihasználás mellett a személyes helyzettel való visszaélés is értékelést nyerhet. Ez utóbbinak kiemelt jelentősége van a családtagok közötti vagyoni szerződésekben. A közös vagyont megosztó szerződések kapcsán már a feltűnő értékaránytalanság vizsgálatakor is kiemelésre került, hogy az aránytalanság indoka sokszor a felek azon szándéka, hogy minél előbb szabaduljanak a rossz kapcsolatból.⁵² Ebből adódóan azonban felmerül a kérdés, hogy a szabadulási szándék értékelhető-e a Ptk. 6:97. §-ban megfogalmazott kihasználható helyzetnek. A vagyoni szerződés megkötését sokszor egyeztető tárgyalások előzik meg és a felek gyakran kölcsönös engedményeket tesznek egymással szemben, így ilyen esetekben nem állapítható meg a fél hátrányos helyzete.⁵³ Abban az esetben viszont, ha az egyeztetések során csak az egyik partner tesz sorozatosan engedményeket, már megalapozhatja az uzorás szerződés esetében vizsgálendő hátrányos helyzet kihasználását, főképp olyan helyzetekben, amikor az egyoldalú engedmények az érzelmi nyomásgyakorlás hatására történnek. Ilyen lehet például, amikor az anyagilag egyébként is kedvezőbb helyzetben lévő házastárs, élettárs a közös kiskorú gyermekek feletti szülői felügyeleti jog „elperlésével” gyakorol nyomást a másik félre.⁵⁴ Egy ilyen helyzet azonban felveti a

⁴⁷ VERESS Emőd: Az uzora magánjogi jogkövetkezményei, in: *Tisztelgés és antológia sajtójogi, szerzői jogi és személyiségi jogi műveiből, halálának 70. évfordulóján – Balás P. Elemér emlékkönyv* (szerk.: Koltay András), Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2018, 131-133. o.

⁴⁸ BH 2007.46.

⁴⁹ BH 2007.46.; BH 2009.300. és VERESS i.m. 122. o.

⁵⁰ EBH 2001.436.

⁵¹ Ptk. 6:97. §

⁵² Pfv. II. 21.912/2012.

⁵³ Pfv. II. 22.262./2016.

⁵⁴ BARZÓ Tímea: *A magyar család jogi rendje*, Patrocínium Kiadó, Budapest, 2017, 160. o.

kérdést, hogy nem állapítható-e meg inkább a jogellenes fenyegetés? A jogellenes fenyegetés esetében nem feltétel a feltűnően nagy értékkülönbség, így, ha ez fennáll a felek vagyonrendezése során és a szerződési kikötés a partner célzatos magatartására vezethető vissza, akkor helytállóbb lehet uzsoraként értékelni.

Mindezt meghaladóan az is elképzelhető, hogy a fél azért megy bele a számára előnytelen megegyezésbe, mert mihamarabb szüksége van anyagi forrásra egy nagyobb különadósság vagy más tartozások (például egy betegség kezelési költségeinek) fedezése érdekében. Ilyenkor, ha a másik partner tudatosan, a tények és körülmények ismeretében, célzatosan kihasználja ezt az állapotot, akkor az uzsora, mint érvénytelenségi ok szintén megállapítható. A szándékosság és rosszhiszeműség tehát abban érhető tetten a családtagok közötti szerződésekben, hogy a nyomást gyakorló tisztában van a másik fél akár vagyoni, akár érzelmi alapú, hátrányos helyzetével, és erre alapozva kívánja elérni a számára előnyös megegyezést, ami által egyoldalúvá válik az egész szerződés. Álláspontom szerint az érzelmi nyomásgyakorlás a gyakoribb a családtagok közötti vagyoni szerződésekben, ugyanakkor ennek a bizonyítása nehezebb, mint a vagyoni helyzet kihasználásának igazolása. Amennyiben azonban nem nyer bizonyítást a szándékos és rosszhiszemű magatartás, akkor a szerződés érvényes.⁵⁵

5. Összegzés

A családi vagyonjog szerződésekben érvényesülő szerződési szabadság rendkívül nagy, mégis bizonyos határok között érvényesül csak. Az értékviszonyok egyensúlyban tartása egyáltalán nem követelmény ezekben a megállapodásokban, hiszen magának a tartalomnak a kialakítása sosem a családtagok gazdasági érdekeinek szem előtt tartásával történik, hanem inkább egyéb motiváló körülmények vezetnek a feleket arra, hogy az értékviszonyaikat kialakítsák. Ebből eredően az értékarányosság, vagy éppen pont az aránytalanság megítélése rendkívül nehézkes ezekben a kontraktusokban, hiszen a piaci viszonyok itt nem vehetőek figyelembe, így nincs olyan viszonyítási alapunk, amely iránymutatásul vagy bázis mérceként szolgálhatna a kérdés eldöntéséhez. Látható az általam bemutatott eseti döntésekből is, hogy egységes rendezőelvekről ebben az esetben aligha beszélhetünk, itt mindig az egyedi körülmények és mérlegelési szempontok határozzák meg a bíróságok döntését. Éppen ezért sem a jogirodalom, sem a joggyakorlat nem teszi kötelezővé a családi vagyoni szerződések esetében az értékarányosság követelményének szem előtt tartását, ehelyett inkább a szerződéskötés körülményeire, valamint a feleket motiváló egyéb tényekre alapozza a jogvita rendezésének lehetőségét. Magam részéről egyetértek ezzel a megoldással, ugyanakkor be kell látni, hogy a feleket motiváló körülmények feltárása sokszor nehézséget jelent a bíróságok számára, így talán mégis szükség lehet egységesebb rendezőelvek felállítására. Éppen ezért a továbbiakban is nagy körültekintést érdemel a joggyakorlat részéről az értékarányosság követelményének vizsgálata a

⁵⁵ Pfv. II. 22.262./2016.

családtagok vagyoni jogi kontraktusaiban.

Kizárólag érdekességnek szántam – de mindenképpen elgondolkodtató – a családi vagyoni jogi szerződések uzsorás jellegének megállapíthatósága, ami véleményem szerint a megváltozott jogszabályi környezetben abszolút vizsgálható és akár értelmezhető, érvényesíthető igény is lehet. Ehhez azonban szintén szükséges a körülmények részletes feltárása, illetve olyan szempontok (például az érzelmi nyomásgyakorlás bizonyítása) ami szintén akadályt gördíthet a bíróságok ítélezése elé.

Irodalomjegyzék

- BARZÓ Tímea: *A magyar család jogi rendje*, Patrocínium Kiadó, Budapest, 2017
- BARZÓ Tímea: A szerződési szabadság korlátai a házassági vagyoni jogban, in: *Lege Duce, Comite Familia. Ünnepi tanulmányok Tóthné Fábrián Eszter tiszteletére, jogász pályafutásának 60. évfordulójára* (szerk.: Görög Márta – Hegedűs Andrea), Iursperitus Kiadó, Szeged, 2017, 31-43. o.
- CSÜRI Éva: *A házassági vagyoni jog gyakorlati kérdései*, Complex Kiadó, Budapest, 2006
- CSÜRI Éva: *Házassági vagyoni jog az új Ptk-ban*, Opten Kiadó, Budapest, 2016
- EÖRSI Gyula: *Kötelmi jog – Általános rész*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1981
- KÖRÖS András: Alapelvek, in: *Polgári Jog-Családjog* (szerk.: Petrik Ferenc), HVG-ORAC, Budapest, 2013
- KRISTON Edit: A család fogalma a társadalmi innováció sűrűjében, különös tekintettel a jogi és szociológiai megközelítésre, *Publicationes Universitatis Miskolcensis Series Juridica et Politica*, 2018/2., 396-407. o.
- KRISTON Edit: A családjogi alapelvek tartalomformáló hatása a családtagok közötti megállapodásokban, *Publicationes Universitatis Miskolcensis Series Juridica et Politica*, 2020/1., 358-374. o.
- KRISTON Edit: A „családi vagyoni jog” és ami mögötte van – Párkapcsolatban élők közötti vagyoni viszonyok a magyar Ptk.-ban, in: *Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Union. – Part 1* (eds.: Csák, Csilla – Barzó, Tímea – BIELOV, Dmitro – LAZUR, Yaroslav – BULETSA, Sibilla), Izdevniecība "Baltija Publishing", Riga, 2020, 77-92.o.
- KRISTON Edit: A családi vagyoni jog szerződéses viszonyainak rendszere és jellemzői a Ptk.-ban, különös tekintettel a párkapcsolatban élők jogi szabályozására. in: *Studia Iurisprudentiae Doctorandum Miskolciensium – Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai* (szerk.: Róth Erika), 2020/1., 137-154. o.
- LESZKOVEN László: A kötelem tárgya és tartalma: a szolgáltatás. In: Barzó Tímea – Juhász Ágnes – Leszkoven László – Pusztahelyi Réka: *Kötelmi jog. A kötelmek közös és a szerződés általános szabályai*, Novotni Alapítvány, Miskolc, 2015, 38-44. o.
- VERESS Emőd: Az uzsora magánjogi jogkövetkezményei, in: *Tisztelgés és antológia sajtójogi, szerzői jogi és személyiségi jogi műveiből, halálának 70.*

évfordulóján – Balás P. Elemér emlékkönyv (szerk.: Koltay András), Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2018, 131-133. o.

- VÉKÁS Lajos: *Szerződési jog. Általános rész*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2016
 - WEISS Emília: *Az új Polgári Törvénykönyv és a családjogi viszonyok szabályozása, Polgári Jogi Kodifikáció*, 2000/2. sz., 4-13. o.
-
-